

Slaapproblemen. Laat er je slaap niet voor

Dromen we niet allemaal van het volgende: 's avonds moe gaan slapen, een hele nacht doorslapen en de volgende morgen uitgerust wakker worden? Helaas verandert deze mooie droom voor veel mensen in een nachtmerrie, want uit verschillende studies blijkt dat zo'n 25 à 30 procent van de bevolking slecht slaapt. Als ouderen en mantelzorgers een bezoek brengen aan hun huisarts wordt er, naast andere gezondheidsklachten, vaak gesproken over slaapproblemen. In dit artikel geven we in de eerste plaats wat uitleg over de slaap, gaan we dieper in op mogelijke oorzaken van slaapproblemen en bieden we uiteraard enkele tips aan om met je slaapprobleem aan de slag te gaan.

Slapen in slaapcycli

Om te beginnen, willen we alvast een mythe uit de wereld helpen. Nee, je kunt niet een hele nacht doorslapen zonder één keer wakker te worden. **Iedereen wordt 's nachts sowieso minstens één keer wakker.** Dit is een erfenis van onze voorouders, die 's nachts op regelmatige basis dienden te controleren of de omgeving om hen heen nog veilig was. Vandaag is dat minder nodig, maar die reflex zit nog in ons lichaam. In normale omstandigheden val je binnen de vijf minuten terug in slaap en weet je de volgende ochtend vaak niet meer dat je even wakker geweest bent.

We slapen in slaapcycli, waarbij **periodes van diepe slaap** afgewisseld worden met **periodes van lichte slaap, droomslaap** en eventueel even wakker worden. Eén slaapcyclus, bestaande uit al deze soorten slaap, duurt gemiddeld anderhalf à twee uur, waarna weer een nieuwe cyclus begint. De eerste cyclus van de nacht duurt doorgaans wat langer dan de volgende en daar heb je bovendien meer diepe slaap. Het is dus normaal als je 's nachts om 2 of 3 uur plots even wakker wordt. Dat kan het einde betekenen van een slaapcyclus en het begin van een nieuwe.

Zoals eerder vermeld, vallen de meeste personen snel terug in slaap als ze even wakker geworden zijn. Anderen hebben de neiging om eens te kijken op de wekker hoe laat het is en dan zijn er twee mogelijke reacties:

1. "Het is 2 uur. Ik kan nog enkele uren rustig doorslapen."
2. "Het is 2 uur en ik lig weeral wakker. Ik zal morgen weer een wrak zijn omdat ik niet genoeg geslapen heb."

In het tweede geval begin je je op te winden of te piekeren en dan wordt het sowieso veel moeilijker om weer de slaap te vatten. We geven verder tips hoe je dit kunt oplossen. Weet alvast dat je op dit moment al de slaapcyclus met de meeste diepe slaap gehad hebt en dat je dus zeker geen wrak zal zijn in de morgen als het je niet meer zou lukken om opnieuw in slaap te vallen. Een voorwaarde is dan wel dat je toch voldoende probeert te rusten.

Mogelijke oorzaken van slaapproblemen

In de eerste plaats zijn er heel wat **lichamelijke klachten** die je slaap kunnen bemoeilijken. Denk maar aan spierpijn, artrose, reflux (terugvloeit van maagzuur in de slokdarm), een te snel werkende schildklier, ... Vrouwen op rijpere leeftijd kunnen last hebben van opvliegers tijdens de menopauze, terwijl hun mannelijke leeftijdsgenoten vaker dienen op te staan voor een nachtelijk toiletbezoek omwille van bijvoorbeeld prostaatvergroting, wat eveneens niet bevorderlijk is voor een goede slaap.

Misschien lijdt je aan bepaalde ziektes waarvoor je zware **medicatie** dient te nemen. Die medicatie kan een invloed hebben op je slaap. Betekent dit dan dat je de medicatie beter niet meer neemt? Dat ook niet. Je doet er goed aan je slaapprobleem te bespreken met de arts die de medicatie heeft voorgeschreven. Misschien bestaat er een alternatief dat deze bijwerking minder of niet heeft.

Tijdens een periode van **rouw** om het overlijden van je partner, een familielid, een goede vriend of een zeer geliefd huisdier, is het normaal dat je 's nachts minder goed slaapt. Hetzelfde geldt voor **stressvolle periodes** die bijvoorbeeld gepaard gaan met relatieproblemen of problemen op het werk. Tevens kan een **depressie** of **burn-out** je slaappatroon negatief beïnvloeden.

Externe factoren kunnen ook een invloed hebben op je slaappatroon, namelijk een snurkende partner of iemand voor wie je zorgt die bijvoorbeeld door dementie geen besef meer heeft van dag en nacht, waardoor je nachtrust voortdurend verstoord wordt.

In ieder geval doe je er goed aan je **huisarts te raadplegen** als je **gedurende drie opeenvolgende weken minstens drie dagen per week niet of slecht geslapen** hebt en als je er **overdag hinder** van ondervindt. Samen dienen jullie op zoek te gaan naar de oorzaak.

Wat kan je doen?

De meest voor de hand liggende oplossing is voor velen het nemen van **slaapmedicatie**. Hou er echter rekening mee dat deze geneesmiddelen enkel een gunstige invloed hebben op de duur van je lichte slaap en niet op het aantal uren diepe slaap. Bovendien treedt al na twee weken gewenning op, met kans op verslaving. We raden dit daarom **enkel aan in zeer uitzonderlijke gevallen**, bijvoorbeeld als je slaapproblemen ervaart omdat je tijdelijk onder extreme druk staat, én als je dit doet **onder strikte medische begeleiding**. Bovendien dient deze behandeling beperkt te zijn in de tijd.

In andere situaties kies je beter voor een **niet-medicamenteuze aanpak**. Hier vind je alvast enkele **tips**:

1. Besef dat een **goede diepe slaap enkel mogelijk is na een actieve dag**. Probeer dus elke dag minstens dertig minuten in beweging te zijn door te wandelen of te fietsen. Lukt dit niet aaneensluitend? Deel dit dan op in kortere periodes van bijvoorbeeld drie keer tien minuten.

Hou ook je geest overdag actief door bijvoorbeeld kruiswoordraadsels of sudoku's op te lossen, de krant te lezen, naar een infosessie van onze mantelzorgvereniging te komen, ...

2. **Vermijd dutjes overdag** of beperk deze tot maximum een halfuur per dag.
3. **Vermijd** best de laatste twee uren **vóór het slapengaan alcohol, koffie, cola, chocomelk en nicotine**. Vermijd tijdens deze periode ook zware maaltijden, zoals frieten, maar kies eerder voor een boterhammetje, een potje yoghurt of een tas warme melk.
4. **Bereid je lichaam en geest 's avonds voor op het slapengaan**. Dat betekent één uur voor het slapengaan stoppen met tv kijken, mails checken en sociale media bekijken. Kies beter voor een rustgevend boek (geen thriller), een ontspannend bad (niet te warm, niet te koud), ... Trek je nachtkledij aan en maak je avondtoilet. Doe eventueel een relaxatie-oefening.
5. **Blijf niet te lang wakker liggen in bed**. Lig je na twintig minuten nog wakker, sta dan op en doe gedurende dertig minuten iets ontspannend. Ga vervolgens terug naar je bed en probeer te slapen. Lukt dit niet binnen de twintig minuten, sta dan opnieuw op. Als je gedurende een week tien à vijftien keer om deze reden bent opgestaan tijdens de nacht, mag je jezelf gerust belonen voor je doorzettingsvermogen.
6. **Sta elke dag ongeveer op hetzelfde uur op**. Dit is belangrijk voor je biologische klok. Je mag je in het weekend wel wat extra nachtrust gunnen, maar overdrijf hierin niet.
7. **Is je partner** de snurkende boosdoener? Zoek samen met jullie huisarts naar een oplossing. Slaap desnoods tijdelijk in een andere kamer.
8. Heb je slaapproblemen omdat je te veel zorgen hebt en hierover piekert? Misschien kan een gesprek (of meerdere gesprekken) met een psycholoog je helpen. Als je lid bent van LM, kan je gratis gebruik maken van zes **telefonische sessies bij een psycholoog via de dienst Psy-Go!**. Je kunt de dienst bereiken via het gratis nummer 0800 32011. Ditzelfde voordeel geldt ook als je liever **online** contact hebt met een psycholoog van PsyGo!. Download dan de iConnectYou-app in de Google Play store (Android) of de Apple App Store (iOS) en voer de passcode Psy-Go! in bij je registratie. Aanvullend heb je als LM-lid recht op een **tussenkost wanneer je op consultatie gaat bij een psycholoog na doorverwijzing door je behandelende arts**. Deze tussenkost bedraagt 20 euro per consultatie voor kinderen, met een maximum van 120 euro per jaar, en 10 euro per consultatie voor volwassenen, met een maximum van 60 euro per jaar.

Meer info?

Wil je meer vernemen over dit onderwerp? Vraag dan bij je ziekenfonds naar de brochure 'Slapen' van LM gezond of neem een kijkje op de website www.uitgeslapenwakker.be. Bij de boekhandel kan je het boek 'Uitgeslapen wakker worden. Gids voor een betere nachtrust' van Bruno Ariens bestellen onder het ISBN-nummer 9789034191830. Dokter Ariens is huisarts en slaapdeskundige. Hij gaf reeds meerdere lezingen over slaapproblemen voor onze vereniging.

Nachtzorg

Zorg je voor iemand die 's nachts hulp of aanwezigheid nodig heeft, waardoor je zelf niet of onvoldoende aan je nachtrust toekomt? Maak dan gebruik van een nachtoppas of nachtopvang.

Bij nachtoppas komt er een vrijwilliger of een professionele zorgverlener de nacht bij jou thuis doorbrengen. Die persoon kan dan 's nachts jouw rol overnemen als de zorgbehoevende persoon wakker wordt.

Op een aantal plaatsen in Vlaanderen is er een nachthotel, dat deel uitmaakt van een woonzorgcentrum en waar de zorgbehoevende persoon de nacht kan doorbrengen. Op die manier krijg jij de kans om 's nachts voldoende te slapen, zodat je overdag weer klaar kan staan om te zorgen voor je naaste.

Wil je hiervan gebruik maken? Neem contact op met de dienst maatschappelijk werk van je ziekenfonds om een zicht te krijgen op de mogelijkheden in jouw streek. Informeer je ook naar de kostprijs.